

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету Верховної Ради України з питань прав людини,
деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України,
національних меншин і міжнаціональних відносин

15 червня 2026 року

Веде засідання голова комітету ЗАДОРЖНИЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Радий всіх вітати! Шановний пане омбудсман, також радий вас бачити. Дякую, що після такої важкої ночі ви все ж таки знайшли змогу взяти участь у засіданні. Тому оскільки у нас є кворум, присутні 8 з 10 членів комітету, засідання оголошується відкритим.

Сьогодні планується розглянути один законопроект з опрацювання якого наш комітет визначено головним, два проекти законів, які нам поручено опрацювати і подати висновки до головних комітетів. А також у розділі «Різне» заслуховування звіту Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо стану і функціональності укриттів в Україні.

Порядок денний, шановні колеги, був вам всім надісланий.

ЧИЙГОЗ А.З. Я вибачаюсь, пан головуючий, щось мене не підключають.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А оце ж ви підключились.

ЧИЙГОЗ А.З. Ні, це через Мустафа-ага.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зараз щось ми спробуємо. Но я вас фіксую про всяк випадок, Зараз будуть лагодити ваше питання. Пане Ахтеме, вибачте, будь ласка.

Тож 9 з 10 членів комітету у нас присутні. У нас є кворум. Засідання оголошую відкритим. Це я повторив все. Порядок денний ви подивилися. Отож, переходимо до голосування щодо затвердження порядку денного сьогоднішнього засідання. Прошу визначатися.

Задорожний – за.

Пане Мустафа Джемільєв.

ДЖЕМІЛЄВ М. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Касай Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. Підтримую. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Кузнєцов Олексій Олександрович.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Максим Миколайович Ткаченко.

ТКАЧЕНКО М.М. Пане голово, Ткаченко Максим – за. Я в дорозі. Якщо десь випадку з голосування по питаннях порядку денного, прошу врахувати. Я подивився розпорядок денний, все підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам дуже.

ТКАЧЕНКО М.М. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ахтем Зейтуллаєвич.

ЧИЙГОЗ А.З. Я – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Євген Геннадійович Яковенко.

ЯКОВЕНКО Є.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Неллі Іллівна Яковлєва.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Доброго дня, шановні колеги. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, шановна пані Неллі.

У нас 9 осіб, 8 осіб...

ЧИЙГОЗ А.З. Да что такое, а почему он не включает?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ахтем Зейтуллаєвич, розберемося якось пізніше.

Рішення прийнято. 8 осіб – за.

Переходимо до розгляду питань порядку денного.

Питання перше. Проект Закону України про внесення змін до Закону України «Про корінні народи України» щодо узаконення статусу українців як титульного корінного народу України (реєстраційний номер 15103, від 27.03.2026 року), поданий народними депутатами України Мазурашу та Тищенком Миколою Миколаєвичем.

Як бачимо, першим ініціатором даної законодавчої ініціативи значиться народний депутат України Мазурашу. Однак враховуючи, що в поданні до законопроекту доповідачем визначено народного депутата Тищенка, тому саме Миколу Миколаєвича ми запрошували на наше

засідання для представлення проєкту закону. Він до нас, вочевидь, не приєднався.

Тож, шановні колеги, цим законопроєктом пропонується внести зміни до Закону України «Про корінні народи України», відповідно до яких, зокрема: уточнюється визначення поняття «корінний народ України». Зокрема, передбачається, що корінним народом України може бути автохтонна етнічна спільнота, яка сформувалася на території України в кордонах на час проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року. Встановлюється, що титульним корінним народом України (титульною нацією) в Україні є українці. Інші корінні народи України становлять етнічну меншість у складі населення України. Законопроєктом також вносяться інші технічні зміни до Закону України «Про корінні народи України», які впливають із вищезазначених змістовних новел.

Станом на сьогодні маємо наступні висновки щодо даної законодавчої ініціативи. ГНЕУ висловлює до законопроєкту низку концептуальних зауважень. Так, у висновку управління зазначається, що запропонований підхід щодо визначення в законі титульним корінним народом України українців не враховує, зокрема, актуальних доктринальних підходів та підходів Конституційного Суду України до розуміння правового інституту корінний народ України, який пов'язаний насамперед із необхідністю забезпечення додаткового захисту автохтонних етнічних спільнот, які не мають власної держави-матері та перебувають у вразливому становищі. Звертається увага, що Конституційний Суд України, аналізуючи підходи до застосування мов корінних народів, визначені Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» серед іншого вказує, що корінні народи України не мають власної держави-матері, через що перебувають у вразливому становищі і можуть розраховувати лише на Україну як єдиного гаранта їхніх мовних прав. А Україна має право застосувати заходи підтримчих дій і з метою створення додаткових гарантій зі збереження їхньої ідентичності.

Також ГНЕУ вказує, що включення українців до категорії корінний народ України створить колізію у чинному законодавстві про освіту, оскільки зміниться зміст норм, прив'язаних до цього статусу. У висновку ГНЕУ також містяться деякі інші зауваження з якими ми б мали змогу ознайомитись, готуючись до сьогоднішнього засідання.

Дослідницька служба Верховної Ради України у своєму висновку зазначає, що визначення статусу українців як титульного корінного народу України з одночасним запровадженням поділу корінних народів на титульний корінний народ та інші корінні народи зі збереженням права на самовизначення за корінними народами. Окрім титульного корінного народу, тобто українців, не відповідає статті 11 Конституції України.

Звертаю увагу, що відповідно до Декларації Організації Об'єднаних Націй про права корінних народів право на самовизначення є фундаментальним для всіх корінних народів без винятку. Запропоновані норми створюють ризик невідповідності міжнародним стандартам та у контексті пропозицій законопроекту прецедент нерівності між корінними народами України, оскільки на території держави сформувалася не одна спільнота корінних народів. Фактично зазначений підхід, пропонований законопроектом, потенційно позбавляє титульний корінний народ України, яким пропонується визначити українців колективних прав.

Також наголошується, що поняття «титульна нація» або «титульний корінний народ» відсутні в міжнародних актах, зокрема, в документах ООН, актах Ради Європи, Європейського Союзу.

Шановні колеги, чи бажає хтось висловитись по цій законодавчій ініціативі? Дякую.

Тож в контексті пропонованих законопроектом змін звертаю вашу увагу на наступне. В законопроекті пропонується внести зміни до Закону України «Про корінні народи України», відповідно до яких передбачається, що титульним корінним народом України, титульною нацією в Україні є українці. Зазначене формулювання, яке є ключовим в законопроекті і яким

українська нація фактично ототожнюється з поняттям корінного народу, не узгоджується з нормами Конституції України. Так, згідно зі статтею 11 Конституції України держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України. У даній нормі Основний Закон розмежовує три окремі конституційно-правові категорії: українська нація, корінні народи та національні меншини. При цьому щодо української нації держава сприяє її консолідації, тобто як єдиного цілого. А щодо корінних народів і національних меншин, держава сприяє розвитку їхньої етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності, тобто як окремих самобутніх спільнот у складі загальнодержавного соціуму. Українська нація є саме державотворчою категорією, а не корінним народом, оскільки в Преамбулі Конституції України зазначається, що Основний Закон приймався, спираючись на багатовікову історію українського державотворення і на основі здійснення українською нацією права на самовизначення. Тобто українська нація повністю вже реалізувала своє право на самовизначення, створивши суверенну державу Україна. Водночас корінні народи мають право на розвиток і збереження своєї самобутності саме у складі України, внутрішнє самовизначення, не маючи окремої суверенної держави.

Враховуючи зазначене, пропозиція прирівняти або штучно наділити державотворчу українську націю статусом корінного народу призведе до конфлікту конституційних норм та змішання правових статусів. Запропоновані зміни щодо наділення українців статусом титульного корінного народу концептуально руйнують правову архітектуру чинного Закону «Про корінні народи України» та нівелюють закладені в ньому підходи. Специфіка зазначеного закону, який відповідає міжнародним стандартам щодо визначення поняття «корінний народ», полягає в захисті саме вразливих автохтонних спільнот, які не мають власної держави.

За своєю правовою природою закон є актом нормативно-правового характеру, який повинен регулювати суспільні відносини, створюючи реальні права та обов'язки для суб'єктів правовідносин. Натомість запропоновані зміни щодо визначення українців титульним корінним народом мають виключно констатуючий, декларативний характер. Проект закону не пропонує жодних механізмів реалізації чи захисту прав осіб, на яких він спрямований.

Звертаю увагу, що запропонованим проектом уточнення, згідно з яким корінним народом визнається автохтонна етнічна спільнота, яка сформувалася на території України в кордонах на час проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року, може бути використано проти України державою-агресором у контексті наративів про штучність створення держави Україна та відсутність у неї історичних передумов для суверенітету та державотворчих процесів до 1991 року. Акцент на конкретній історичній даті сприймається як спроба виправдати легітимність власних кордонів перед зовнішніми суб'єктами. Суверенітет і межі держави є непорушними й не потребують додаткових хронологічних посилень у текстах спеціальних законів.

І останнє. Надання українцям статусу корінного народу неминуче призведе до питання щодо можливості реалізації ними специфічних прав, які чинне законодавство та міжнародні стандарти гарантують саме корінним народам. Зокрема, це стосується особливих прав у сферах освіти, використання мов, створення представницьких органів тощо. Наділення українців такими правами не має жодного сенсу, адже, наприклад, українська мова вже має найвищий конституційний статус і повний комплекс гарантій захисту (стаття 10 Конституції України). Спроба застосувати до українців правові інструменти, розроблені виключно для збереження етнічних меншин в Україні, фактично прирівнює українців до етнічних меншин.

Враховуючи все зазначене, вважаю, що ми як профільний комітет не можемо підтримати законодавчу ініціативу, яка не узгоджується нормами

Конституції, не відповідає міжнародним стандартам та руйнує логіку законодавства, спрямовану на захист вразливих етноспільнот.

Тож ставлю на голосування наступне рішення комітету. Рекомендувати Верховній Раді України проєкт Закону України про внесення змін до Закону України "Про корінні народи України" щодо узаконення статусу українців як титульного корінного народу України (реєстраційний номер 15103 від 27.03.2026 року), поданий народними депутатами України Мазурашу та Тищенком, включити до порядку денного п'ятнадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання та за наслідками розгляду в першому читанні відхилити.

Під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України співдоповідачем з цього питання визначити народного депутата України голову Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин Задорожного Андрія Вікторовича. Прошу визначатися, шановні колеги.

Задорожний – за.

Пан Мустафа.

ДЖЕМІЛЄВ М. Джемілев – за. Джемілев – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Касай Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. Підтримую, голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олексій Олександрович Кузнєцов.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Максим Миколайович Ткаченко – за.

Ахтем Зейтуллаєвич Чийгоз.

ЧИЙГОЗ А.З. За. Але репліку можна?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Звичайно.

ЧИЙГОЗ А.З. Или після голосування?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Звичайно-звичайно.

ЧИЙГОЗ А.З. Давайте після голосування.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте.

Яковенко Євген Геннадійович.

ЯКОВЕНКО Є.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Неллі Іллівна Яковлєва.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Вісім осіб – за. Рішення прийнято.

Ваша репліка, пане Ахтем.

ЧИЙГОЗ А.З. Да. Зараз... *(Не чути)* Я за кермом...

Я знаю, що зараз у нас з вамидесь вітає, вітає ... *(Не чути)* стосовно гагаузів, ми зустрічалися в Меджлісі з їхньою делегацією, дуже відверта розмова була. Я думаю, що деяким колегам – Мазурашу і іншим не треба ситуацію, яка є дуже небезпечна для України, провокувати. Є висновки вже юридичних інституцій, де чітко кажуть, що це неможливо, спираючись на Конституцію і на закони України. І ми їм це пояснювали, що гагаузи не можуть мати два принципи державного утворення в різних державах, вибачте, за каламбур. Автономія, яка має місце Молдовської Республіки, вона і є отим висновком, визначенням гагаузького народу. І деякі депутати, які, мабуть, не дуже в цьому питанні, скажемо, знають нюанси, я хочу наголосити, що це питання національної безпеки України. І тому будьте уважні, дорогі колеги, коли з кимось там розмовляєте і майте чітку позицію по цьому питанню.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ахтем Зейтуллаєвич. Ми все це розуміємо. І у нас є чітка позиція Служби безпеки України з цього приводу. Так що не хвилюйтесь, я думаю, що всі свідомі депутати будуть на вашому боці.

Шановні колеги, повторююсь, рішення прийнято. 8 осіб – за.

Переходимо до законопроектів, які нам доручено опрацьовувати і подати висновок до головних комітетів.

Питання друге. Проект Закону України про внесення змін до Сімейного кодексу України та Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» (реєстраційний номер 15306, від 09.06.26-го року), поданий народним депутатом України Крячком та іншими народними депутатами України. Головним комітетом з огляду даного законопроекту визначено Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики.

Для представлення цього законопроекту ми запрошували на наше засідання основного його ініціатора народного депутата України Крячка Михайла Валерійовича. Його немає.

Цим законопроектом, шановні друзі, пропонується внести зміни до Сімейного кодексу України щодо Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану», відповідно до яких, зокрема, заява про реєстрацію шлюбу може подаватися також в електронній формі.

У разі реєстрації шлюбу в електронній формі така державна реєстрація проводиться не раніше, ніж через 3 календарних дні з моменту вибору дати під час подання заяви про реєстрацію шлюбу в електронній формі. Реєстрація шлюбу в електронній формі та індивідуальний обряд такої реєстрації проводяться засобами Єдиного державного вебпорталу електронних послуг шляхом участі у відеоконференції нареченої, нареченого та працівника відділу державної реєстрації актів цивільного стану в режимі реального часу. Відеоконференція проводиться з використанням засобів Єдиного державного вебпорталу електронних послуг за умови проходження нареченою та нареченим електронної ідентифікації та автентифікації з використанням віддалених кваліфікованих електронних підписів «Дія. Підпис» («Дія ID»).

Станом на сьогодні висновку по цій законодавчій ініціативі поки немає.

Шановні народні депутати, чи бажає хтось висловитись з приводу цього законопроекту? Дякую.

Звертаю вашу увагу на наступне. 29 березня 2024 року Кабінетом Міністрів України була прийнята Постанова № 345 «Про реалізацію експериментального проєкту щодо проведення державної реєстрації шлюбу в електронній формі». Наразі передбачений зазначеною тимчасовою постановою уряду експериментальний проєкт успішно реалізовується, а послуга щодо реєстрації шлюбу в електронній формі користується популярністю серед населення. Оскільки дворічний строк реалізації експериментального проєкту невдовзі завершується, подальше врегулювання цього питання потребує внесення відповідних змін до законодавчих актів.

Варто зазначити, що дистанційна реєстрація шлюбу є питанням можливості реалізації базових прав людини, зокрема для військовослужбовців, які перебувають у зонах бойових дій. Особам, які щоденно ризикують своїм життям, захищаючи суверенітет та територіальну цілісність України, важливо мати можливість швидко оформити шлюб, який стане юридичною підставою для доступу дружини/чоловіка до передбачених законодавством державних соціальних гарантій, пільг тощо.

У контексті захисту прав осіб, які зазнали негативних наслідків збройної агресії та, зокрема, змушені були виїхати за кордон. Запровадження можливостей віддаленої реєстрації шлюбу дозволить таким особам зберегти правовий зв'язок зі своєю державою, реалізувати невід'ємне право на створення сім'ї за українським законодавством та уникнути складнощів з реалізацією документів в іноземних установах. В цілому послуга реєстрації шлюбу в електронній формі сприятиме спрощенню процедури створення сім'ї для всіх громадян.

З урахуванням зазначеного пропоную наступне рішення комітету. Звернутися до Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики з пропозицією рекомендувати Верховній Раді України проєкт Закону України про внесення змін до Сімейного кодексу України та Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» (реєстраційний номер 15306, від 09.06.2026 року), поданий народним депутатом України Крячком та іншими народними депутатами України, за наслідками розгляду у першому читанні прийняти за основу. Прошу голосувати.

Задорожний – за.

Пан Джемільев Мустафа.

Касай Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

ДЖЕМІЛЄВ М. Джемілев, голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Кузнецов Олексій Олександрович.

КУЗНЕЦОВ О.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Максим Миколайович – за.

Ахтем Зейтуллаєвич Чийгоз.

ЧИЙГОЗ А.З. Ахтем голосує – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Яковенко Євген Геннадійович.

ЯКОВЕНКО Є.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Неллі Іллівна Яковлєва.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, шановні колеги.

8 осіб – за. Взагалі рішення прийнято.

Питання третє. Проект Закону України про створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекції (реєстраційний номер 15300, від 08.06.26-го року), поданий Кабінетом Міністрів України. Головним

комітетом з огляду даного законопроекту визначено Комітет Верховної Ради України з питань правової політики. Для представлення цього законопроекту ми запрошували на засідання комітету представника уряду. У нас присутня шановна Кравченко Людмила Миколаївна, заступник Міністра юстиції. Прошу вас до слова.

КРАВЧЕНКО Л.М. Доброго дня, шановний Андрій Вікторович. Доброго дня, народні депутати, запрошені. Так, дійсно, «Прикінцевими положеннями» Конституції України, пунктом 9 розділу XV «Перехідних положень» Конституції передбачено створення інституту подвійних пенітенціарних інспекцій. Норма звучить так, що прокуратура продовжує виконувати свої повноваження відповідно до чинних законів, функцію досудового розслідування до початку функціонування органів, яким законом будуть передані відповідні функції, а також функцію нагляду за додержанням законів при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян до набрання чинності Законом про створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій.

Цей проект закону був розроблений свого часу Міністерством юстиції ще в 2020 році, тому що таких, скажімо, дій від Міністерства юстиції вимагали і європейські пенітенціарні правила 2006 року, де було передбачено створення незалежного органу, який би займався інспектуванням, в тому числі урядовими органами, інспектуванням з метою правил пенітенціарних інспекцій. В 2021 році був внесений у Верховну Раду, але в зв'язку із зміною, відкликано і було знято в зв'язку, на підставі статті 105 Регламенту Верховної Ради в зв'язку з припиненням повноважень Кабінету Міністрів він був відхилений. І тому Міністерство юстиції повторно розбило і внесло цей законопроект.

Метою цього законопроекту є визначення на законодавчому рівні суб'єктів внутрішніх і зовнішніх пенітенціарних інспекцій, які здійснюють... будуть відповідно до закону уповноважені на здійснення контролю за

дотриманням прав і свобод людини і громадянина, які перебувають в місцях несвободи Це як установи виконання покарань, СІЗО, так і психіатричні лікарні, інші заклади, де людина позбавлена, в тому числі обмежена в своїх правах і свободах, так і в пунктах тимчасового розміщення біженців, де реалізацію прав і інтересів персоналу цих установ.

Значить, ми зараз, на сьогодні цю функцію здійснює Офіс Генерального прокурора. Проєктом пропонується створити подвійну систему. До суб'єктів внутрішніх пенітенціарних інспекцій віднести: органи Служби безпеки України, органи військового управління служби... Збройних Сил України, Нацгвардії, Мін'юсту, Нацполу, Державної міграційної служби, адміністрацію Держприкордонслужби і МОЗ. До зовнішніх ці всі функції покладаються на Уповноваженого Верховної Ради з прав людини.

Що визначається проєктом? Проєктом визначається безпосередньо що таке подвійна пенітенціарна інспекція, а це суб'єкти внутрішніх і зовнішніх пенітенціарних інспекцій, які я назвала вище, визначаються їх поняття і завдання, потім визначається предмет і види цих подвійних систем регулярних пенітенціарних інспекцій, безпосередні повноваження, хто на якому етапі здійснює цей контроль.

Вважаємо, що схвалення цього проєкту, а саме – віднесення до зовнішнього органу, який буде здійснювати цю інспекцію Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, дозволить, дійсно, на досить високому рівні забезпечити контроль за додержанням прав, свобод людини і громадянина, які перебувають у місцях несвободи, до яких законодавством України віднесено не лише ті системи, які є у системі управління органів Міністерства юстиції – це СІЗО і установи виконання покарань, – а й всі інші, там, де ІТТ у Служби безпеки, у Нацполу, там, де тримання у прикордонників, міграційної служби і Міністерства охорони здоров'я. Мова йде про психіатричні, геріатричні різні заклади, які фактично в якійсь частині обмежують людину у її безпосередньо правах і свободах.

Ну, і проєкт був без зауважень погоджений. Він досить широке коло погоджувачів мав, досить довго ми радилися із громадськістю, яка має до цього відношення і займається безпосередньо контролем над цими питаннями. І Мінекономіки, Мінцифри, Мінсоцполітики, Міноборони, Держприкордон, ДМС, Пенсійний, Офіс Генпрокурора, Нацгвардія погодили без зауважень. Мінфін, і МОН, СБУ ми врахували зауваження. Був МВС, МОЗ, Нацпол, і були зняті Уповноваженого на засіданні урядового комітету. І без зауважень отримали позитивний висновок Офісу Ради Європи.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Людмилу.

Колеги, так як висновки по цьому законопроекті поки що відсутні, хочу звернути вашу увагу на ті зауваження, які викликає ця законодавча ініціатива.

Перше. Пунктом 6 розділу V «Прикінцеві та перехідні положення» законопроекту передбачається внесення змін до чинного Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини». Зокрема, проєктом пропонується викласти в новій редакції всю статтю 19.1 діючого закону, яка регулює питання виконання Уповноваженим функцій національного превентивного механізму. У зв'язку з цим варто зазначити, що ми з вами наразі готуємо до другого читання прийнятий парламентом за основу проєкт Закону України про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (реєстраційний номер 13181), який стане новим профільним законом, що регулює правові засади діяльності Уповноваженого, а діючий закон буде визнано таким, що втратив чинність.

Враховуючи зазначене, внесення фрагментарних змін до закону, який втратить чинність, як це фактично пропонується проєктом, реєстраційний номер 15300, створює ризики щодо виникнення правових колізій, а також нівелює системний підхід до комплексного оновлення правового

регулювання діяльності Уповноваженого, що є вимогою у контексті євроінтеграційних зобов'язань України.

Друге. Відповідно до положень статті 21 законопроекту зовнішні пенітенціарні інспекції здійснюються шляхом реалізації функцій національного превентивного механізму. Тобто фактично мова йде про ототожнення зовнішніх пенітенціарних інспекцій, ідея створення яких полягає у наданні додаткових механізмів контролю за дотриманням прав і свобод в певних установах з національним превентивним механізмом, який вже реалізується Уповноваженим незалежно від прийняття чи неприйняття цього законопроекту. За таких обставин положення законопроекту в цій частині втрачають правовий сенс, оскільки замість створення якихось нових інструментів контролю проєкт фактично просто перейменовує та дублює вже існуючі механізми, які здійснюються Уповноваженим.

Третє. Запропоноване в назві законопроекту формулювання «пенітенціарна інспекція» у тексті самого документу фактично поширюється не лише на установи виконання покарань, з якими змістовно пов'язується слово «пенітенціарний» (у перекладі означає «каяття»), а й на інші місця несвободи, які не обов'язково стосуються правопорушників, наприклад, заклади охорони здоров'я, спеціальні заклади з надання психіатричної допомоги, а також на пункти тимчасового розміщення біженців, в яких розміщуються особи, які подали заяву про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, стосовно яких прийнято рішення про оформлення документів. Не заперечуючи необхідності здійснення моніторингу щодо дотримання прав та свобод в усіх місцях несвободи, варто зазначити, що застосування формулювання пенітенціарна інспекція до закладів, які громадяни не відбувають покарання, може створювати недоречні асоціації таких осіб із кримінальною сферою та формувати хибне уявлення про правову природу відповідних установ. Наявність у Конституції України положення про створення подвійної системи регулярних

пенітенціарних інспекцій не позбавляє можливості диференціювати, уточнити, розширити тощо термінологію законопроекту.

Четверте. Законопроектом передбачається запровадження механізму внутрішніх адміністративних пенітенціарних інспекцій як окремої форми контролю за дотриманням прав і свобод у відповідних установах. Водночас варто зазначити, що функції внутрішнього контролю, які спрямовані на забезпечення законності дотримання прав осіб та належних умов їх дотримання, наразі вже фактично реалізуються завдяки механізмам управлінського та службового контролю через діяльність структурних підрозділів вищестоящих органів, які наділені повноваженням проводити перевірки підпорядкованих їм установ. Наприклад, Департамент державної кримінально-виконавчої служби України при Міністерстві юстиції України має право перевіряти установи виконання покарань; МОЗ має право перевіряти підпорядковані йому заклади охорони здоров'я тощо.

Таким чином у контексті врегулювання питання щодо здійснення внутрішніх адміністративних пенітенціарних інспекцій проект закону не запроваджує нових ефективних механізмів контролю, а лише упорядковує та їх у певній мірі відтворює під новою назвою «чинні управлінські процедури».

П'яте. Пунктом другим частини першої статті 3 законопроекту надано визначення термінів «місце несвободи». Водночас зазначене визначення не охоплює всі місця, де примусово можуть утримуватися особи. Наприклад, до таких місць не віднесено приміщення для транзитних пасажирів у пунктах пропуску через державний кордон, табори для тримання військовополонених, приміщення ТЦК та СП, в яких в умовах сьогодення також можуть примусово утримуватися громадяни.

Шосте. Відповідно до частини першої статті 19 законопроекту періодичність внутрішніх адміністративних пенітенціарних інспекцій повинна бути достатньою для забезпечення перевірки всіх установ місць несвободи, пунктів тимчасового розміщення біженців. Кожна така установа повинна перевірятися не рідше одного разу на три роки. Встановлена

законопроектом періодичність внутрішніх адміністративних інспекцій установ місць несвободи та пунктів тимчасового розміщення біженців не рідше одного разу на 3 роки не сприятиме оперативному виявленню та своєчасному припиненню порушень прав і свобод осіб, які в них утримуються. Такий тривалий інтервал між обов'язковими плановими перевірками може створювати низку ризиків для забезпечення ефективного контролю.

Сьоме. В пояснювальній записці законопроекту зазначається, що проєкт закону підготовлено відповідно до вимог пункту 9 розділу XV «Перехідні положення» Конституції України, яким передбачається, що до прийняття відповідного закону, прокуратура продовжує виконувати відповідно до чинних законів, зокрема функцію нагляду за додержанням законів при застосуванні заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Враховуючи, що прокуратура здійснювала відповідний нагляд саме як незалежний орган паралельно з внутрішніми перевірками в межах підпорядкування закладів та установ, в яких примусово утримуються деякі категорії громадян, а також паралельно з виконанням Уповноваженим функцій національного превентивного механізму. Надання законопроектом права здійснювати внутрішні і зовнішній контроль у дещо видозміненій формі тим же органам, які і так його вже здійснюють відповідно до своїх положень, створює хибне уявлення, що проєктом закону запроваджується нібито нова подвійна система контролю за захистом прав і свобод людини і громадянина. Тобто має йтися про посилення і створення нових механізмів контролю, однак фактично законопроект лише ліквідує нагляд з боку прокуратури як незалежної інституції, залишаючи для контролю виключно ті інструменти, які і раніше функціонували паралельно з ним, під новою назвою.

Варто зазначити, що для досягнення поставленої мети щодо здійснення незалежного контролю в інших країнах, наприклад, у Французькій

Республіці, є окрема інституція генерального контролера місць позбавлення волі, відокремлена від міністерства та омбудсмана. У Великобританії створені пенітенціарні інспекції, які також мають автономію і діють паралельно з внутрішнім контролем та діяльністю омбудсмана.

Отже, покладання функцій контролю на органи міністерства і служби, яким підпорядковуються відповідні заклади й установи, нівелює ідею неупередженого моніторингу, оскільки здійснення контролю у власній системі підпорядкування, фактично йдеться про перевірку самих себе, містить ознаки конфлікту інтересів, що, як наслідок, не забезпечить належної об'єктивності. Пропоную направити ці зауваження головному комітету.

Шановні друзі, у мене поки все з цього приводу. Чи бажає хтось висловитись по...

КАСАЙ К.І. У мене є питання, пане голово.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка.

КАСАЙ К.І. Чи змінює цей законопроект перелік посадових осіб, які можуть здійснювати моніторинг у місцях несвободи?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Людмило?

КРАВЧЕНКО Л.М. Законопроект визначає органи і підрозділи, які це здійснюють, а далі це буде визначатися безпосередньо самим органом.

КАСАЙ К.І. Яким органом? Дивіться, дуже простий приклад вам привожу. У мене є профільні помічники, які роблять моніторингові візити у місця несвободи разом з Офісом омбудсмана. Мої помічники зможуть так і далі їздити чи ні?

КРАВЧЕНКО Л.М. Звичайно, зможуть.

КАСАЙ К.І. Тобто перелік незмінний, ні?

КРАВЧЕНКО Л.М. Мова йде... Конституція каже: зробіть систему регулярних пенітенціарних інспекцій. Безпосередньо взагалі законодавство говорить про те, що, перше, будь-яке законодавство, – про адмінпроцедуру, про контроль, про нагляд, говорить про можливість першого оскарження до суб'єкта, який приймає рішення. І це стандартна практика взагалі адмінправа. Тобто суб'єкт, який... в першу чергу особа в будь-якому випадку має оскаржити до суб'єкта, який прийняв рішення. А далі створюється подвійна, тобто друга система. Перша – до того, хто приймає рішення, а друга система – до органу, який фактично здійснює контроль. Це буде Уповноважений з прав людини.

КАСАЙ К.І. Я думаю, треба послухати Дмитра Валерійовича, його позицію.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дмитро Валерійович, у вас є позиція?

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Доброго дня, шановний пане голово, шановні народні депутати! Дивіться, я уважно прослухав те, що ви сказали, Андрій Вікторович. Я повністю підтримаю вашу позицію, що, по-перше, зараз ми розглядаємо внесення змін до діючого Закону про Уповноваженого, і це при тому, що проголосований в першому читанні законопроект в новій редакції. То автоматично втрачається логіка внесення змін, ті, які зараз розглядаються на засіданні комітету. По суті, якщо є зараз пропозиції від Кабінету Міністрів України, їх можна доопрацювати під час доопрацювання законопроекту про Уповноваженого в другому читанні. І тут якраз шановні народні депутати

можуть це зробити по Закону України про Регламент та діяльність комітетів Верховної Ради України.

Тому треба виходити з того, що не сьогодні по суті розглядати цей законопроект, а розглядати саму ідею під час підготовки до другого читання. Це перше.

А друге. Щодо пенітенціарних інспекцій, при всій повазі, моя позиція дуже-дуже проста. Якщо внутрішньо Міністерство юстиції хоче запуснути додатковий механізм контролю всередині своєї структури, то ви можете це робити. Але поряд з тим ви не можете обмежувати або додавати існуючу систему парламентського контролю. Вона не може одна одну дублювати. Тому я би, враховуючи мою позицію, порекомендував би це робити шляхом внесення змін в накази Міністерства юстиції, а не робити дублюючу структуру, яка буде десь перетинатись функціями парламентського контролю нашої інституції.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Дмитро Валерійович.

Колеги, звертаю вашу увагу, що ще в 21-му році у Верховній Раді України вже був зареєстрований аналогічний проект Закону України під реєстраційним номером 5884, який також ініціювався Кабінетом Міністрів України, і який до липні 25-го року так і не був розглянутий навіть головним комітетом, а вже потім був знятий з розгляду у зв'язку з відставкою Кабміну. Це є ще одним підтвердженням того, що законопроект має суттєві концептуальні вади. Особливо мене дивує той факт, що, реєструючи законопроект, який ми зараз розглядаємо і який був зареєстрований всього тиждень тому, ані профільне міністерство, ані урядовий комітет, який погоджував цей проект перед винесення на голосування Кабміном, не врахував зміни, які наразі відбуваються в законодавстві про Уповноваженого, таким чином ще на початковому етапі створивши перепони для швидкого проходження своєї законодавчої ініціативи в парламенті.

Отже, шановні друзі, рахуючи, що ми не є головним комітетом, пропоную прийняти суто процедурне наступне рішення комітету.

Звернутися до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики з пропозицією врахувати зауваження комітету при опрацюванні проєкту Закону України про створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій (реєстраційний номер 15300, від 08.06.2026 року), поданого Кабінетом Міністрів України.

Прошу голосувати, шановні колеги.

Задорожний – за.

Пане Мустафа Джемільєв.

Касай Костянтин Іванович.

КАСАЙ К.І. Підтримую. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олексій Олександрович Кузнєцов.

КУЗНЄЦОВ О.О. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Максим Миколайович – за.

Ахтем Зейтуллаєвич. Може, з'явиться.

Яковенко Євген Геннадійович.

ЯКОВЕНКО Є.Г. За.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Яковлєва Неллі Іллівна.

ЯКОВЛЄВА Н.І. Голосую – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, 6 осіб – за.

Ахтем Зейтуллаєвич, ваша позиція – підтримуєте, не підтримуєте?

Шановні колеги, 6 осіб – за. Рішення прийнято.

Дякую, пані шановна заступник міністра юстиції, за участь у засіданні.

Переходимо до розділу «Різне». Нагадує, що в цьому розділі ми не голосуємо.

Питання четверте. Звіт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини «Стан та функціональність укриттів для постраждалого від війни населення в Україні. Результати моніторингу Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в Україні».

Колеги, до нашого комітету надійшов зазначений звіт від Уповноваженого з проханням представити його на засіданні нашого комітету. Це не спецповідь, тому ми не реєструємо тут жодних постанов. Це питання фактично ми розглядаємо у порядку ознайомлення з результатами проведення Секретаріатом Уповноваженого моніторингу щодо стану укриттів. Сам звіт вам був усім надісланий. І мені здається, що питання дуже актуальне зважаючи на ті умови, в яких ми знаходимося вже тривалий час.

Отже, запрошую до слова Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Лубінця Дмитра Валерійовича, прошу до слова.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Дякую, Андрій Вікторович. Шановні народні депутати, шановні присутні! Я дуже дякую за позицію комітету, що винесли цей звіт на засідання. Я максимально коротко його представлю, враховуючи, що у вас була можливість з ним ознайомитись. Але, шановні народні депутати, враховуючи і останню ніч, я користуючись нагодою хотів висловити слова співчуття всім тим, кого росіяни вбили. І от тільки за цю останню ніч ми пережили один з найбільших обстрілів з боку Російської Федерації, 35 людей у нас постраждали. І фактично в Україні сьогодні немає місця, де можна було б сказати – тут безпечно.

На початок 26-го року в Україні налічується 66 тисяч 574 об'єкти фонду захисних споруд, загальна місткість яких 16,5 мільйона осіб, це приблизно. Це майже втричі більше ніж до початку повномасштабного вторгнення у 2022 році. Із них 43 тисячі 15 – найпростіше укриття, ви бачите на слайді, 16 тисяч 128 – протирадіаційні укриття, 6 тисяч 731 сховище. Укриття: ми побачили, що між статистичною наявністю і їх реальною придатністю не просто відмінність, а прірва.

Ми провели 1 тисячу 66 моніторингових візитів у 2025 році на всіх підконтрольних регіонах України. Перевірялися укриття, шановні народні депутати, тільки ті, які відображені у застосунках «Дія» як доступні для населення. Результат: 991 укриття, тобто 93 відсотка отримали рекомендації щодо усунення недоліків. Фактично лише 80 укриттів не мали жодних зауважень. Загалом ми напрацювали 3 тисячі 996 рекомендацій. Найбільша кількість нефункціонуючих укриттів ми побачили у Львівській області, місто Київ, Житомирська область, Київська область, Харківська область. Виконання рекомендацій – стан так само невтішний. Лише 15 з 53-ох об'єктів виконали рекомендації щодо аптечок, 7 із 44-ох – по засобах пожежогасіння. По запасах їжі – лише 20 із 91-го. Рекомендації з доступності для осіб з інвалідністю найменш виконуванні у всіх категоріях, бо ми розуміємо, що на це потребує додаткове фінансування.

Натомість, шановні народні депутати, я хочу звернути вашу увагу на лідерів з виконання наших рекомендацій. Наприклад, Вінницька область виконала 85 відсотків наших рекомендацій, Черкаська – 80. До першої п'ятірки також входять Чернівецька, Полтавська, Тернопільська. Найнижчі показники мають: Львівська область – нуль відсотків виконання, Житомирська – нуль відсотків виконання, Кіровоградська – 4 відсотки виконано, Донецька – 7, Запорізька – 13, Київська – 14. Важливо, що у Львівській, Житомирській областях принаймні за офіційними відповідями, які ми отримали, тобто наші рекомендації не проігноровані, вони формально перебувають у стані виконання, але по суті ми трактуємо, що там жодної

рекомендації не виконано. І ми бачимо основні проблеми. Перша, це фінансова пастка. Найпростіше укриття, там, куди найперше ідуть наші громадяни, вони без жодної, без жодної гривні з державного фінансування. Зверніть увагу, шановні народні депутати, у нас шкільні укриття в 25-му році було спрямовано 6,2 мільярда гривень, у 2026 році – більше 5 мільярдів, на критичну інфраструктуру – 6 мільярдів, а на публічні доступні укриття – нуль. Натомість ми побачили, що замість того, щоб долати фінансовий ресурс на приведення до ладу найпростіших укриттів, намагаються знайти цапів-відбувайлів. Наприклад, ОСББ. Із задумкою уряду чомусь ОСББ повинно забезпечити укриття не тільки для своїх мешканців, і тут якби все логічно: мешканці дають свої кошти і для себе роблять укриття. Натомість я не бачив, що в ОСББ не допускають мешканців з інших будівель. Але апріорі, на мій погляд, такий підхід просто неправильний, коли створюються за рахунок приватних коштів укриття, за які відповідає уряд.

Друга проблема. Вимога до укриттів розпорошені між Наказом МВС №579 та Постановою КМУ №138 і жодний документ не є вичерпним. Мало того, у серпні 25-го року зроблено крок назад, частину обов'язкових вимог до найпростіших укриттів переведено в категорію рекомендацій, тепер це на розсуд балансоутримувача, як результат, на мій погляд, реальний ризик, бо стандарти безпеки розмились ще більше, це при тому, що у нас не тільки загроза нікуди не зникла, а загроза збільшується і ми це бачимо на прикладі останньої ночі.

Третя проблема – доступність для осіб з інвалідністю. 38 відсотків перевірених сховищ не забезпечують базового фізичного доступу для осіб на кріслах колісних або з порушенням опорно-рухового апарату. Хоча Наказ МВС 579 вимагає доступності.

Четверта проблема – відсутність стратегії. Стратегія розвитку фонду захисних споруд на період до 2034 року передбачає загальний обсяг фінансування 789,3 мільярда гривень, і з них лише 81 мільярд, тобто 10 відсотків – це кошти державного бюджету, ще приблизно 9 відсотків – це

місцеві бюджети. А звідки брати 81 відсоток? Ну, немає відповіді, розмите положення, що це зараз кошти, які очікуються від Міжнародної коаліції укриттів. Ми вдячні нашим міжнародним партнерам, але я виходжу з того, що фінансовий ресурс коаліції, який зараз затверджений, це 22 мільйони євро і затверджено сім об'єктів. Якщо у нас буде таке ж саме продовжено бачення, ну, то в нас декілька сотень років знадобиться на приведення всіх наших укриттів до нормального стану.

Ми не тільки фіксуємо проблему, ми пропонуємо шляхи до вирішення. Ми напрацювали рекомендації.

Перше. Уряду закріпити в Бюджетному кодексі обов'язок органів місцевого самоврядування фінансувати утримання публічних укриттів, але щоб була передбачена компенсація з державного бюджету України. Запровадити субвенції і гранти або податкові преференції для ОСББ і приватних балансоутримувачів. Провести системний перегляд і консолідацію нормативної бази, щоб одна зрозуміла інструкція діяла замість десяти суперечливих документів. Повернути до обов'язкового ключові вимоги, знижені у серпні 2025 року. Розробити простий навчальний формат для балансоутримувачів: онлайн-курс, пам'ятка, чіткий мінімальний перелік для кожного типу укриття. Забезпечити публічність результатів контрольних перевірок. Громадяни мають знати реальний стан укриттів поруч та мають напряму на це впливати.

Органам місцевого самоврядування затвердити місцеві програми з утримання укриттів з конкретними показниками. Вивчити досвід міста Хмельницького, наприклад, діє програма «Моє укриття» для ОСББ – цілеспрямована адресна, без бюрократичних ускладнень. І я от взагалі вважаю, що треба брати найкращі тут приклади, які вже в нас втілені в життя в Україні. Ну, і запровадити щорічні практичні тренінги для балансоутримувачів, бо теорія без практики не рятує.

Щодо укриттів в освітніх закладах, як ви помітили, сьогодні я не зупинявся детально на цій тематиці. Але втім проблема вже зараз є

очевидною: більшість укриттів в закладах освіти фактично виключені із загальної системи цивільного захисту населення. Вони не відображаються і в застосунку «Дія» як доступні укриття, залишаються недоступними під час освітнього процесу та невидимими для громадян поза ними. Хоча, на мій погляд, вони так само могли б відігравати суттєву роль в нічний час, коли там не відбувається учбового процесу, а туди громадяни України могли б піти, і таким чином врятувати своє життя. Тому необхідно, на мій погляд, переглянути підходи до використання таких укриттів.

Шановні народні депутати, зараз безпечне укриття – це не привілей, це базове право кожної людини в країні, що живе в умовах війни. Тому всі виявлені недоліки мають бути усунені, надані рекомендації виконані. Від цього залежить не статистика, а людське життя.

Я окремо хотів подякувати за те, що ви прийняли рішення, пане голово, і ви особисто, винести це питання на засіданні профільного комітету. І періодично я би попросив, щоб ви запрошували дотичні органи виконавчої гілки влади до звітування на засіданні парламентського комітету за вашою участю, що зроблено по цьому питанню. Наприклад, представників Державної служби надзвичайних ситуацій. Ми дякуємо їм за роботу, але один з прикладів, який ми виявили, це офіцери ДСНС перед тим, як надати офіційний дозвіл використовувати укриття найпростіше, вони підписують офіційний документ. І таким чином, вони дають можливість використовувати це укриття. Під час підготовки цієї документації, нашого звіту ми виявили багато випадків, коли підписані документи, там підписує представник ДСНС, Національної поліції, органу місцевого самоврядування і представник від балансоутримувача. І коли ми запитували потім, а як могли всі ці люди підписатись під подібним документом, а потім ми знаходимо якесь напівзруйноване приміщення, куди не те, що здоровій людині, не те, що на інвалідному візочку, туди здорова людина просто фізично зайти не може. Як ви могли під цим підписатись?

Тому от якраз ваша діяльність як органу в тому числі контролю спонукатиме додатково органи влади діяти виключно через призму повного дотримання діючого законодавства. Бо, як я сказав, нам треба зробити все, щоб зберегти життя наших громадян. А під час повітряних тривог ми це можемо зробити виключно через налаштування і забезпечення комфортних умов перебування наших громадян в укриттях.

Дуже вам дякую. Готовий відповідати на питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Дмитро Валерійович.

Ще раз, знову ж таки дякую. Ваша ініціативність, дійсно, заслуговує найвищих оцінок. Адже звертаю увагу, що звіт, який ми, шановні колеги, сьогодні заслуховуємо, – це не обов'язок омбудсмана, а виключно його ініціатива і щире бажання покращити захист прав наших громадян, які, рятуючись від обстрілів, змушені користуватися укриттями, більшість з яких, на жаль, на п'ятому році війни досі знаходяться в занедбаному стані.

І якщо говорити конкретно про документ, то у мене є, скоріше за все, ремарка. Мені здається, що висновки та рекомендації, що містяться в кінці звіту, який був саме надісланий до комітету, недоречно сформульовані саме від секретаріату, а не від вас як Уповноваженого. Все ж таки, в нашому розумінні, секретаріат – це структура, яка згідно закону утворюється саме для забезпечення вашої діяльності. І робота секретаріату – це фактично і є робота Уповноваженого. Вважаю, що рекомендації все ж таки мають бути саме від вас як омбудсмана, бо секретаріат не наділений повноваженням надавати рекомендації центральним органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування. До речі, в презентації це вже було виправлено. Так що дякую вам за розуміння цього питання. Сподіваюсь, ви це врахуєте і надалі.

В цілому ж можу лише подякувати вам за вашу роботу в цьому важливому напрямку, за те, що привертаєте увагу до такого важливого

питання. Це однозначно дуже корисна інформація. Я впевнений, що завдяки вам низка недоліків у системі функціонування невдовзі буде усунена.

Я думаю, колеги, якщо ні в кого немає запитань до нашого шановного Уповноваженого чи коментарів, будемо завершувати нашу роботу.

Дякую всім вам, що попри важку ніч все ж таки з'явилися, підключилися і брали участь у засіданні комітету. Хотів тільки спитати, чи є в когось якась інформація, якою б ви хотіли поділитися з членами комітету?

КАСАЙ К.І. Пане голово, хотів запитати вас. Це я так розумію, що на наступному комітеті ми будемо розглядати правки до законопроекту профільного по Уповноваженому, правильно?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бабка надвоє сказала. Подивимося.

КАСАЙ К.І. Понял. Ну, як вона скаже, то подивимось, але пропоную, дивіться...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Не будемо, сто відсотків. Костянтин Іванович, ми не встигнемо.

КАСАЙ К.І. Нічого, але ж колись ми його будемо розглядати. Там я подавав правки і багато колег подавали, може, давайте розглянемо варіант, щоб ми всі наші правки згрупували і подали як комітетські. Це, мабуть, буде правильно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, так ми і зробимо, звичайно. Звичайно, так і буде.

КАСАЙ К.І. Все, окей. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Шановні колеги, сподіваюсь, що день буде, вечір вже буде спокійним, ви всі будете радіти... *(Не чути)* На все добре.

КАСАЙ К.І. Дмитро Валерійович хоче щось сказати.

ЛУБІНЕЦЬ Д.В. Я хотів подякувати. Андрій Вікторович, повністю підтримую ваше застереження, ми це врахуємо. І в самому кінці ще раз хотів попросити шановних народних депутатів, будь ласка, на 13 годину в п'ятницю, 3 липня, заплануйте собі в графік наш спільний захід. Я додатково направляю запрошення. Запрошення вже направлені на всіх членів профільного комітету. Адресу я повідомлю додатково. Дуже би хотів бачити всіх членів профільного комітету як найбільших партнерів нашої інституції, партнерів і друзів.

Дуже вам дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Дмитро Валерійович.

Шановні колеги, засідання комітету оголошую закритим. На все добре!